

KS. PAWEŁ ŚWIRAD
Archidiecezja Łódzka

MEDIA A POSTAWY **– DWIE DEKADY, KTÓRE ZMIENIŁY ŚWIAT**

Słowa kluczowe: bp Adam Lepy, człowiek, media, postawy

1. Wprowadzenie. 2. Spojrzenie na problem w obliczu wpływającego czasu. 3. Postrzeganie rzeczywistości mediów w strefie 5 G. 4. Aktualność przekazu w cyfrowym świecie

1. WPROWADZENIE

Przed rocznicą śmierci biskupa Adama Lepy pochylmy się nad jedną z jego publikacji wydaną w 2003 r., czyli dokładnie 20 lat temu. Mam w zamiarze przybliżenie myśli autora, wspomnienie Jego postrzegania problemów w otaczającym nas świecie i próbę oceny, jakie są dziś media i postawy zajmowane wobec nich. Chcę zaproponować trzy ujęcia zagadnienia:

- spojrzenie na problem w obliczu wpływającego czasu,
- postrzeganie rzeczywistości mediów w strefie 5 G,
- aktualność przekazu w cyfrowym świecie.

Media a postawy to publikacja autorstwa biskupa Adama Lepy w 2003 r. jako próba charakterystyki tego, co otaczało człowieka w wymiarze mediów dostępnych przeciętnemu odbiorcy. To także próba określenia wpływu mediów na postawy człowieka, który korzysta z efektów osiągnięć techniki z końca XIX w. i początkach XX w. Pierwszy radioodbiornik i pierwszy telewizor zapoczątkowały erę mediów nieznaną dotąd. Twórcy nie zdawali sobie pewnie sprawy jak bardzo zrewolucjonizują świat w perspektywie kolejnych lat korzystania z odbiorników, które dziś są nieodłącznym elementem życia człowieka i mają doniosły wpływ na jego postawy i funkcjonowanie w życiu społecznym. Mając na względzie te zagadnienia, powstała na początku trzeciego tysiąclecia książka, której autor już w pełni doświadczył perspektywy ponadczasowej, opisująca media i postawy, które już nie są niczym nowym, wręcz zdomowały się w przestrzeni życia każdego człowieka:

Trwały wpływ mediów na człowieka nie budzi już wątpliwości. widać go przede wszystkim w obrębie postaw, które są istotną warstwą osobowi. Media poszerzają wiedzę jednostki, pogłębiają zainteresowania, wznecają ciekawość świata, lecz dopiero ich oddziaływanie na jej postawy pociąga za sobą najważniejsze konsekwencje¹.

Postawy, jakie określają człowieka w obliczu mediów, mają dziś ogromną wagę. Instrukcja duszpasterska *Aetatis nove* podkreśla dobitnie to znaczenie; *nie ma dziś takiego miejsca, w którym nie daje się odczuć wpływu środków przekazu*². Autor książki *Media a postawy* miał dużą świadomość wielkiego znaczenia postaw w życiu człowieka:

Postawy stanowią jeden z najważniejszych tematów w psychologii społecznej i w pedagogice. Ich funkcjonowanie jest liczącą się warstwą w życiu i działalności jednostki. Pogłębiona refleksja nad postawami pozwala zrozumieć wpływ, jaki wywierają środki masowego komunikowania na osobowość³.

Przyjrzyjmy się zatem postawom, które dziś określają człowieka w perspektywie otaczającego go świata, oraz mediów, które zajmują dziś o wiele większą płaszczyznę życia odbiorcy.

2. SPOJRZENIE NA PROBLEM W OBLICZU UPLYWAJĄCEGO CZASU

Media na przestrzeni ostatnich dwóch dekad poszybowały w przestrzeni życia ich odbiorców niczym wznoszący się latawiec na błękitnej tafli nieba. Ich rozwój, zasięg oraz wpływ niewyobrażalnie poszerzyły się. Rozwój środków masowego przekazu niezwykle mocno zrewolucjonizowały rynek informacji. Poczynając od aspektów technicznych związanych z rozwojem techniki, nowych materiałów, takich jak: udoskonalenie procesorów, nośników danych, minimalizacja narzędzi wykorzystywanych przez media, łatwy dostęp urządzeń, jak smartfon czy aparat lub kamera cyfrowa, sprawiają, że media są obecne w każdej sekundzie naszego życia i mogą tą przestrzeń opisywać jak i tworzyć. Media w swej strukturze minimalizują narzędzia, aby w ten sposób stać się niezauważalne, a przez to obecne w przestrzeniach do tej pory nieosiągalnych, czy trudno dostępnych. Jak zauważają Beata Sokołowska i Aneta Latek, świat kreowany w mediach, nierzadko odrealniony, upozorowany, konkurencyjny w stosunku do rzeczywistego, przenika do życia. Widz nie ma odpowiednich zasobów wiedzy, ukształtowanych postaw czy wartości, aby w sposób trafny i rozsądny wybierać, a także oceniać informacje. Środki masowego przekazu angażują często tak, że odrywają człowieka od ważnych zajęć. Oczywiście należy jednak przyjąć, że określone relacje człowiek– media mogą mieć pozytywne lub destruktywne skutki. Przestrzeń medialna stwarza współczesnemu człowiekowi szanse i możliwości poznawania, uczenia się, perspektywy rozwoju, ale także

¹ A. Lepa, *Media a postawy*, Łódź 2003, 5.

² Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Instrukcja duszpasterska o przekazie społecznym „Aetatis nove”*, L’Osservatore Romano, 1992 r., nr 6 (wydanie polskie).

³ A. Lepa, dz.cyt., 9.

niesie ze sobą pewne niebezpieczeństwa. Zagrożenia, jakie stwarzają elektroniczne media, są w znacznym stopniu spowodowane nieprawidłowym korzystaniem z nich, brakiem kompetencji medialnych. Bardzo często bezkrytycznie, naiwnie postrzegamy rzeczywistość społeczną, nie potrafimy recenzować przekazywanych treści, nie odróżniamy fikcji od prawdy, co powoduje, że media mogą sprzyjać budowaniu określonego wyobrażenia na temat rzeczywistości⁴.

Media mogą wpływać na formowanie postaw człowieka zarówno młodego, dziecka, młodzieży, ale także dorosłego odbiorcy, a ten, bombardowany informacjami, nie potrafi przeprowadzić selekcji dostarczanych informacji:

Kilkadziesiąt lat temu zachłysłeniśmy się rozwijającymi się szybko technologiami. Tyle, że wtedy młody człowiek wchodził w cyfrowy świat, będąc już ukształtowanym edukacyjnie i w relacjach z ludźmi, a dziś dzieci praktycznie od razu podlegają wpływom nowych technologii⁵.

Zasadniczym problemem w odbiorze mediów jest brak ukształtowanych postaw. Jeszcze kilka lat temu człowiek dorosły miał ugruntowane spojrzenie na media, wynikające z wychowania, obcowania ze światem rzeczywistym, nie wirtualnym. Przeżywał otaczającą rzeczywistość w sposób dosłowny. Dziś od najmłodszych lat wzrasta, wychowuje się w przestrzeni mediów, środków masowego komunikowania, mając wręcz nieograniczony wręcz dostęp do tych środków. Co więcej, postęp w dziedzinie mediów i ich przedefiniowanie pozwalają na tworzenie rzeczywistości medialnej, której jesteśmy odbiorcą, ale i twórcą. Szeroko pojęta cyfryzacja otaczającego nas świata umożliwia kreowanie obrazu, dźwięku, treści, które natychmiast stają się dostępne i pozwalają wchodzić w przestrzeń życia odbiorców jako naśladowców. Cyfryzacja mediów zmienia priorytety, a także sposób myślenia, reagowania i działania. Dotąd media zarezerwowane były dla profesjonalistów, którzy mając kwalifikacje odpowiedzialni byli za przekaz. Dziś wydaje się, że media im bardziej spontanicznie i bezpośrednio działają, w tym większym stopniu stają się atrakcyjne. W obliczu tak rozumianych mediów, zauważamy coraz większe zubożenie proponowanych treści, odrzucenia pewnych form czy języka wyrazu, jakim się posługują. Kształtowanie postaw w odbiorze mediów zwolniło i nie nadąza za galopującym rozwojem technologii. Pojawia się w życiu społecznym chaos medialny, informacyjny, którego celem jest rozbięcie człowieka, zaniechanie w budowaniu postaw tak, aby mogły go strzec, chronić przed niekontrolowanym wpływem, pod pretekstem wycofania z przestrzeni publicznej, o ile nie będzie na bieżąco przyjmował proponowanych treści. Taki ogląd sytuacji prowadzi do zaniechania i porzucenia reguł, np. językowych. Komunikaty kierowane do innych osób są coraz krótsze, ubogie językowo, bez analizy i często wykoślawione, wyrwane z kontekstu. Niewątpliwie sposób komunikowania za pomocą wiadomości SMS, zwłaszcza przez ludzi młodych, tworzy nową przestrzeń bardzo uproszczoną i ubogą. Bez głębszej analizy postrzegamy, że ludzkie działania stają się bezrefleksyjne i skupiają się na bezwiednym, bezkrytycznym przewijaniu stron internetowych, (*smooth scrolling*), a w szczególności

⁴ B. Sokołowska, A. Latek, *Wpływ mediów na psychikę dziecka*, pgalkow.wikom.pl (dostęp: 25.02.2023).

⁵ M. Ryży, *iMózg. Nowe media a rozwój dziecka*, Przewodnik Katolicki 2020, nr 11, 5.

portali społecznościowych. Dzieje się tak zarówno w życiu dorosłych, jak i dzieci. Zatem postawy przyjmowane wobec mediów spełniają doniosłą rolę. Jak zauważa biskup Lepa, wskazuje się na ich istotne znaczenie we wszystkich sektorach życia – w wychowaniu, w pracy, w stosunkach między ludźmi i w każdej twórczości człowieka⁶.

Perspektywa czasowa, jaka nas wszystkich dotyka, w jeszcze większym stopniu podkreśla, akcentuje, uwypukla postawy, które tworzą odbiorcy i nadawcy. Ciekawe spojrzenie na proces formacji ludzkiej, a nawet proces ewolucyjny zdają się proponować Tomasz Szlendak i Tomasz Kozłowski, w publikacji *Naga małpa przed telewizorem*⁷. Autorzy w swoich stwierdzeniach bezpardonowo charakteryzują współczesnego odbiorcę mediów, wybiegając nawet w daleką przyszłość, gdyż z perspektywy czasu widać, że odbiorca mediów w XXI w. często sprowadza swe postawy do zaspokajania instynktów, jest on nieprzygotowany na to, co oferują mu środki masowego komunikowania. Cyfrowa demencja, o której pisze cytowany już wcześniej Marek Ryży, zdaje się potwierdzeniem stawianych tez we wspomnianej książce Szlendaka i Kozłowskiego.

Biskup Lepa, gdy w publikacji sprzed dwóch dekad charakteryzuje i opisuje postawy w obliczu mediów, staje się swoistym prorokiem, przestrzegając czytelnika i odbiorcę mediów przed ich silnym wpływem i narzędziem kształtowania myśli ludzkiej, jego zachowania i postrzegania świata. Media nie są złe, ale widzimy, że źle z nich korzystamy. Dowodzą tego poważne uzależnienia, które prowadzą do destrukcji naszego życia, naszych relacji, percepcji rzeczywistości, zwłaszcza tej realnej, zgoła różnej od wirtualnego świata. Dziś trzeba podkreślić, że życie człowieka jest „jednorazowe”, w przeciwieństwie do życia w świecie wirtualnym. Dostrzeżenie tych niuansów postaw, zajmowanych w obliczu korzystania z mediów, może uchronić nas przed daleko idącymi konsekwencjami, społecznymi, kulturowymi, religijnymi, politycznymi.

3. POSTRZEGANIE RZECZYWISTOŚCI MEDIÓW W STREFIE 5G

Rzeczywistość strefy 5G (technologii mobilnej piątej generacji)⁸, znacząco różni się od tej sprzed dwóch dekad. Nie tylko rodzajem technologii, wykorzystywanej w środkach masowego przekazu, ale także w sposobie postrzegania otaczającego świata, postrzegania go i próby funkcjonowania w cyfrowej warstwie życia człowieka. Zmiany zachodzące w przestrzeni medialnej przebiegają w galopującym tempie. Widać to nie tylko w sferze międzynarodowej mediów, ale także

⁶ A. Lepa, dz.cyt., 16.

⁷ *Naga małpa przed telewizorem* to publikacja charakteryzująca się błyskotliwym i z wielkim połotem językiem, trafnie opisującym dyskurs psychologiczny, z ironiczną publicystyką i ogromną erudycją. (T. Szlendak, T. Kozłowski, *Naga małpa przed telewizorem: popkultura w świetle psychologii ewolucyjnej*, Warszawa 2008)

⁸ E. Korzeniewska, A. Krawczyk, E. Łada-Tondyra, J. Plewako, *Technologia 5G jako etap rozwoju komunikacji bezprzewodowej*, Przegląd Elektrotechniczny 2019, nr 12, 144–147.

w poszczególnych krajach i społecznościach, które dzięki nieograniczonemu dostępowi do Internetu dysponują szerokim wachlarzem możliwości. Technologia 5G wprowadza te zmiany na jeszcze wyższy poziom, doprowadzając z jednej strony do szybkiego przekazu informacji, a z drugiej, ograniczając konsumenta mediów, niezwykle go uzależniając od siebie. Warto w tym miejscu przywołać amerykańskiego socjologa Louisa Wirtha, który w artykule *Consensus and Mass Communication* wymienia cechy nowego społeczeństwa:

- wielka liczebność,
- społeczne rozproszenie,
- kompozycja heterogeniczna, wymagająca scalenia,
- anonimowość jednostki,
- brak zorganizowania,
- brak wspólnych zwyczajów i instytucji⁹.

Inny autor, Edward Shils, napisał, że „Społeczeństwo masowe, czyli społeczeństwo amorficznych publiczności – to twór przejściowy od zatracenia się więzów lokalnych i wydostanie się jednostki dzięki pomocy medium na forum życia publicznego. Społeczeństwo takie dokonuje procesu integracji na poziomie makro, tworząc wspólnotę wartości i tworząc nowy porządek społeczny [...] Człowiek tej generacji miał wdrażać biurokratyczne, dane z góry schematy, rezygnując z własnej inwencji; „pieniądze, pieniądze wszędzie, [...], lecz ani centa za myślenie¹⁰. To, co wydawać by się mogło próbą charakterystyki zamierzonych i zaplanowanych długofalowo postaw, staje się na naszych oczach rzeczywistością. Co więcej, przenika życie społeczne i nie tylko pozostaje w fazie teoretycznej czy naukowej, ale realnie wypełnia przestrzeń życiową młodego, jak i dorosłego pokolenia. Niepokoi fakt, że cechy nowego społeczeństwa, wskazane przez Louisa Wirtha, prowadzą do porzucenia wartości, tradycji, zwyczajów, pozbawienia tożsamości i umiejscowienia na danym terytorium. Nie napawa optymizmem taki rozwój zdarzeń, gdyż młode pokolenie, ale także coraz starszy i „dojrzały” odbiorca zatracają się w przestrzeni mediów. Utrata wartości prowadzi do degrengolady, pozbawienia człowieka godności i szacunku. Rodzi się swego rodzaju anarchia, normy przestają obowiązywać, a co więcej, każdy rości sobie prawo do ich określania i stanowienia. Zatem postawy, o których pisze nasz mentor biskup Adam Lepa, „spełniają doniosłą rolę w życiu jednostki i społeczeństwa. Dziś wskazuje się na ich doniosłe znaczenie we wszystkich sektorach życia”¹¹. Łódzki Medioznawca, charakteryzując postawy, zauważa, że dynamika rozwoju dalece wyprzedza dyskurs naukowy, pozostawiając go daleko w tyle. Wskazuje między innymi na postawy, które znajdują odzwierciedlenie wyłącznie w języku potocznym, wskazując: postawę „cwaniaka”, postawę „ćwoka” czy postawę „chytruska”¹². Nie możemy zapomnieć, że upadek moralności wiąże się ściśle z zajmowanymi postawami religijnymi. Korzystanie z masowego

⁹ L. Wirth, *Consensus and mass communication*, *American Sociological Review* 1948, 13 (1), 1–15.

¹⁰ B. Chyrowicz, *Społeczeństwo informatyczne: Szansa czy zagrożenie*, Lublin 2003, 43–44.

¹¹ A. Lepa, dz.cyt., 16.

¹² Tamże, 24.

komunikowania ogranicza postawy religijne człowieka, zmniejszając przestrzeń w sferze modlitwy. Brak poczucia czasu, zatracenie się w przestrzeni medialnej, wirtualnej negatywnie wpływa na religijność jednostki¹³. Wydawać by się mogło, że sposób komunikowania się i szeroka dostępność oraz zasięg dają możliwość korzystania z wielu form religijności, a jednak zauważa się brak relacji osobowych, a co za tym idzie, zatracenie poczucia obecności Boga w życiu człowieka. W czasie pandemii COVID-19, można było zauważyć bardzo mocne zjawisko utraty tożsamości religijnej, przywiązania do wspólnoty i porzucenia postaw religijnych, choćby modlitwy. Brak możliwości identyfikacji ze wspólnotą i realną obecnością w miejscu sprawowania kultu, destruktywnie wpłynęły na szeroką grupę wyznawców. Co jeszcze bardziej niepokoi, następuje anihilacja religijności. Postawy, jakie reprezentuje dziś jednostka w sferze 5G, nie napawają optymizmem:

Nie można dziś rozumieć człowieka, jeśli nie weźmie się pod uwagę postaw religijnych. Mimo to nadal w mediach mało mówi się o postawach religijnych. Najczęściej wskazuje się na „uczucia religijne” albo „poglądy religijne”. [...] Tymczasem nie powinno się przeceniać roli postaw w życiu religijnym jednostki. Wtedy można ją pojmować w pełni, gdy np. pracę jednostki nad cnotami teologicznymi (wiara, nadzieja, miłość) będzie się ujmować w kategorii odpowiednich postaw. Cnoty te w warstwie ludzkiej działalności powinny być traktowane jako: postawa wiary, postawa nadziei i postawa miłości¹⁴.

W czasie, kiedy nie można było uczestniczyć w życiu wspólnotowym, nastąpiła weryfikacja postaw. Postaw, które od wieków nie podlegały sprawdzeniu, stały w obliczu prób. Okazało się jednak, że nie były one na poziomie cnot, zwłaszcza u nowego pokolenia charakterystycznego dla strefy 5G, ponieważ przeciwności losu stały się szybką próbą usprawiedliwienia swojej absencji we wspólnocie Kościoła. Szeroka dostępność uczestnictwa za pomocą środków masowego komunikowania skończyła się fiaskiem. Nagle okazało się, że prawdziwe przywiązanie do osobowych relacji z Bogiem nie wynika z nieskończonej liczby narzędzi komunikowania się z Nim, ale realnej i opartej na rzeczywistej i prostej zażyłości. Na doświadczeniu osobistym człowieka z Bogiem, postawie miłości, ugruntowanej wierze w perspektywie nadziei spotkania się z Nim. Media w perspektywie czasu okazują się odizolowaniem odbiorcy od doświadczenia osobowego spotkania się jednostek:

Media nie są złe. Dziś już wiadomo, że źle z nich korzystamy, świadczą o tym poważne uzależnienia, które często rujnują życie. Pokolenie obecnych 40-latków zachłysnęło się około 25 lat temu rozwijającymi się dość szybko technologiami. Świat stał się dostępny na wyciągnięcie ręki. [...] Tylko jest pewna różnica: w tamtym czasie młody człowiek wchodził w cyfrowy świat,

¹³ J. Szulich-Kałuza, *Tożsamość religijna w dobie mediatyzacji religii*, *Roczniki Nauk Społecznych* 2021, 49 (1), 133–150; D. Guzek, *Mediatizing secular state: Media, religion and politics in contemporary Poland*, Berlin 2019; R. Leśniczak, *Mediatyzacja religii w czasach globalizacji i neoglobalizacji. Wybrane refleksje medioznawcze*, *Studia Medioznawcze* 2022, 23(4), 1312–1321; tenże, *Etyczne aspekty mediatyzacji życia religijnego – uwagi do dyskusji*, *Mediatization Studies* 2020, nr 4, 57–70; D. Guzek, P. Bobkowski, *Piety, Religious Identity, and the Media*, w: Y. Cohen, P. Soukup, *The Handbook on Religion and Communication*, Wiley-Blackwell, 241–255.

¹⁴ A. Lepa dz.cyt., 25.

będąc już w pewnym sensie ukształtowanym edukacyjnie i w relacjach z ludźmi, a obecnie dzieci rodzą się i praktycznie od razu podlegają wpływowi nowych technologii. Dość często dzieci przewyższają rodziców w umiejętnościach technicznych, jednak nie idzie z tym w parze rozwój dojrzałości psychicznej¹⁵.

Retrospekcja postaw wobec mediów jest dziś konieczna do zachowania istoty i funkcji ich samych, nie przewartościowując zaangażowania i aktywności jednostki w sferze korzystania z mediów, szeroko rozumianych. Nie możemy zapomnieć, że do istoty postaw należą ich funkcje. Wśród wielu cztery zasługują na uwagę: funkcja przystosowawcza, obronna, ekspresyjna i poznawcza. Analiza funkcji daje nam pewne spektrum poznania postaw. Funkcja poznawcza pozwala jednostce najpierw dostrzegać, a potem eliminować wpływ negatywny. Funkcja obronna występuje wtedy, gdy z konkretną postawą wiąże się aktywnie z pokonywaniem przeszkód i nową twórczością. Funkcja ekspansyjna uzewnętrznia świat wartości. Funkcja poznawcza pozwala nam krytycznie odnieść się do mediów. Ma ona także znaczącą rolę w odbiorze mediów, ponieważ bierze udział w kształtowaniu dwóch niezwykle istotnych postaw: postawy krytycznej i postawy odbioru selektywnego¹⁶.

4. AKTUALNOŚĆ PRZEKAZU W CYFROWYM ŚWIECIE

Dotychczasowe rozumienie mediów, ich funkcji oraz postaw, jakie tworzą u odbiorcy, przeszło znaczące zmiany. We wstępie do publikacji *Nowe media* Paula Levinsona autor zamieszcza taki tekst:

Książka ta staje się zapisem myśli autora, które przyszły mu do głowy przed chwilą, kiedy usiadł przy biurku, myśli, które nadawały kształt każdej kolejnej stronie. *Nowe media* są bez wątpienia inspirowane przemianami, które zaszły w ostatnich latach¹⁷.

Takie podejście charakteryzuje dziś media i odbiorcę, a bardzo często współtwórcę mediów. Na przestrzeni ostatnich lat powstało tak wiele nowych mediów, które otwierają przed odbiorcą szerokie spektrum możliwości, że aktualność przekazu staje w cyfrowym świecie przed nowymi możliwościami, ale także nowymi wyzwaniem. Dostępność, łatwość komunikowania, tworzenia, odbioru, duży zasięg, powszechność, globalny charakter, szybkość przekazu to tylko niektóre wartości podkreślenia i uwagi funkcje i zastosowania¹⁸. Biskup Adam Lepa miał dużą intuicję, podejmując ten ważny i istotny aspekt życia społecznego. Media w XXI w. odgrywają wiodącą rolę w życiu jednostki, społeczeństw w różnych wymiarach życia. Są bardziej niż kiedyś opiniotwórcze i wpływają na losy państw, ale także poszczególnych rodzin oraz jednostek na całym świecie. Zasięg mediów jest tak olbrzymi, że nie sposób wyobrazić sobie ich mocy sprawczej we wszystkich częściach naszego globu. Media wdarły się w nasze życie i bezpowrotnie je

¹⁵ M. Ryży, art.cyt., 6.

¹⁶ A. Lepa, dz.cyt., 18; tenże, *O postawie selektywnego odbioru mediów*, Paedagogia Christiana 2007, nr 20 (2), 101–112.

¹⁷ P. Levinson, *Nowe media*, Kraków 2010, przekł. Maria Zawadzka, 7.

¹⁸ A. Adamski, *Media w analogowym i cyfrowym świecie*, Warszawa 2012.

przewartościowały. Wszystkie te cechy nowych mediów mają pozytywne i negatywne oddziaływanie. Z jednej strony, dają nam szeroki zasięg poznawczy, ale z drugiej wdzierają się w nasze życie i uzależniają, niszczą wartości, prowadzą do analfabetyzmu, stają się trucizną, która atakuje niepostrzeżenie od środka, używając wysublimowanych form manipulacji. Zachowania wobec mediów dziś zatem potrzebują głębokiej analizy, wnikliwej oceny i wypracowania umiejętności korzystania z ich narzędzi. Można bowiem coś stworzyć, co może stać się przyczynkiem do rozwoju człowieka, poszerzenia jego wiedzy i umiejętności, ale ta sama rzecz może stać się zagrożeniem i doprowadzić do tragedii człowieka. Warto zatem podjąć cenną radę, jaką pozostawia nam w spuściznie biskup Adam Lepa, gdy konkluduje we Wstępie publikacji, do której się odniosłem, wspominając go jako Biskupa, Promotora i Przyjaciela, dającego zawsze cenne rady i dbającego o ciągły rozwój i pielęgnowanie wartości, otóż ukazuje rolę postaw w odbiorze mediów oraz w ich funkcji. Oznacza to, że w refleksji nad mediami uwzględnia się najważniejsze postawy, które albo warunkują stosunek odbiorcy do prasy, radia, filmu i telewizji, albo też decydują o tym, jak mają wykonywać swoją pracę nadawcy (dziennikarze, wydawcy, dysponenci)¹⁹.

Radioodbiornik, telewizja zapoczątkowały erę mediów nieznanych nigdy dotąd, ale Internet i nowe media, zapoczątkowane przez te narzędzia, dały nową epokę, w której człowiek przyjmuje nowe postawy nieznane nigdy dotąd.

BIBLIOGRAFIA

- Adamski A., *Media w analogowym i cyfrowym świecie*, Warszawa 2012.
- Chyrowicz B., *Spoleczeństwo informatyczne: Szansa czy zagrożenie*, Lublin 2003.
- Guzek D., Bobkowski P., *Piety, Religious Identity, and the Media*, w: Y. Cohen, P. Soukup, *The Handbook on Religion and Communication*, Wiley-Blackwell, Oxford 2023, 241–255.
- Guzek D., *Mediatizing secular state: Media, religion and politics in contemporary Poland*. Berlin 2019.
- Korzeniewska E., Krawczyk A., Łada-Tondyra E., Plewako J., *Technologia 5G jako etap rozwoju komunikacji bezprzewodowej*, *Przegląd Elektrotechniczny* 2019, nr 12, 144–147.
- Lepa A., *Media a postawy*, Łódź 2003.
- Lepa A., *O postawie selektywnego odbioru mediów*, *Paedagogia Christiana* 2007, nr 20(2), 101–112.
- Leśniczak R., *Etyczne aspekty mediatyzacji życia religijnego – uwagi do dyskusji*, *Mediatization Studies* 2020, nr 4, 57–70.
- Leśniczak R., *Mediatyzacja religii w czasach globalizacji i neoglobalizacji. Wybrane refleksje medioznawcze*, *Studia Medioznawcze* 2022, 23(4), 1312–1321.
- Levinson P., *Nowe media*, Kraków 2010.
- Papińska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Instrukcja duszpasterska o przekazie społecznym „Aetatis nove”*, L'Osservatore Romano, 1992 r. (wydanie polskie).
- Ryży M., *iMózg. Nowe media a rozwój dziecka*, *Przewodnik Katolicki* 2020, nr 11.
- Sokołowska B., Latek A., *Wpływ mediów na psychikę dziecka*, pgalkow.wikom.pl (dostęp: 25.02.2023).
- Szlendak T., Kozłowski T., *Naga małpa przed telewizorem: popkultura w świetle psychologii ewolucyjnej*, Warszawa 2008.
- Szulich-Kałuża J., *Tożsamość religijna w dobie mediatyzacji religii*, *Roczniki Nauk Społecznych* 2021, 49(1), 133–150.
- Wirth L., *Consensus and mass communication*, *American Sociological review* 1948, 13(1), 1–15.

¹⁹ A. Lepa, dz.cyt., *Ze Wstępu*.

MEDIA AND ATTITUDES – TWO DECADES THAT CHANGED THE WORLD

Summary

The article is an attempt to determine the influence of the media on the attitudes of a man who uses the products of technology at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century. The author refers to the scientific achievements of bp. Adam Lepa, in a special way to media studies intuitions contained in the book *Media and attitudes*. The author's attention focuses on the following issues: an anthropological view of the media in the face of the passage of time, the perception of the reality of the media in the 5G zone, the topicality of the message in the digital world.

Keywords: Bishop Adam Lepa, man, media, attitudes

Nota o Autorze

Ksiądz **Paweł ŚWIRAD** – prezbiter archidiecezji łódzkiej, przyjął święcenia kapłańskie w 2005 r., napisał pracę magisterską pod kierunkiem biskupa Adama Lepy zatytułowaną *Oddziaływanie Music Television na podświadomość odbiorcy jako problem duszpasterski*, obronioną na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest proboszczem parafii Matki Bożej Szkaplerznej i św. Walentego, w Lutomierniku.

Kontakt e-mail: swirad@o2.pl